

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การจัดการศึกษาของชาติมีเป้าหมายที่สำคัญคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและพัฒนาไปในทางที่ดี สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทยที่ต้องการให้เด็กไทยยุคใหม่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนใฝ่รู้ รู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและข้อสำคัญคือต้องรู้จักคิด เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังที่ จุฑามาส เจริญธรรม (2549 : 1) ได้นำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2546 ซึ่งกล่าวความตอนหนึ่งว่า “ต้องช่วยกันให้การศึกษาดีขึ้นโดยเน้นกระบวนการคิด วิชิตคิด เพื่อจะได้มีคนที่มีคุณภาพ ครูต้องพัฒนาวิธีการคิด กระตุ้นให้นักเรียนคิด ฝึกให้นักเรียนเป็นคนอยากรู้อยากเห็น รักการศึกษาค้นคว้า ให้เด็กเกิดความสงสัย สนุกกับการเรียน ชุกชุกกับความรู้ ให้ความสำคัญกับนักเรียนที่มีแนวคิดที่แตกต่าง ให้เด็กกล้าแสดงความคิดที่แหวกแนว” ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 22 และมาตรา 24 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น และประยุกต์ความรู้ไปปกป้องและแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นการที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ที่มีความหมายแก่ตนเองได้จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 1 - 8) กล่าวว่า สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยบังเกิดความสำเร็จตามความมุ่งหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ก็คือ การกำหนดมาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ข : 6) จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ โดยเฉพาะในประการที่ 2 ได้แก่ ความสามารถในการคิด ประกอบด้วย ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่

สร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่หลากหลาย สำหรับเป็นเครื่องมือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 12) กล่าวว่า ครูผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิดการจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียนของกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละวิธี แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการ พัฒนาลักษณะนิสัย เป็นต้น

การคิดนั้นเป็นเรื่องสำคัญ สังคมจะพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมนั้นมีความคิดริเริ่ม มีการคิดพิจารณาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการคิดมีความสำคัญจึงทำให้ประเทศไทยเกิดความเคลื่อนไหวในเรื่องของการคิด คือเกิดแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทิสนา แจมมณี (2553 : 439) กล่าวว่า iver ว่า การพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดนั้น เป็นเรื่องที่พึงปรารถนาของทุกฝ่ายและฟังดูเหมือนเป็นเรื่องที่ง่าย แต่แท้จริงแล้วการพัฒนาให้เกิดได้จริงนั้นเป็นเรื่องที่ยากไม่น้อย หากเป็นเรื่องง่ายอย่างที่คนคิดแล้ว งานนี้ก็คงมีผู้ทำสำเร็จไปแล้ว สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากแก่การดำเนินการ ก็เนื่องมาจากเรื่องของการคิดยังมีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่ จึงยากแก่การเข้าใจและการสอน เช่น ครูทุกคนต้องการที่จะให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่จะคิดกว้าง คิดลึกซึ้งและคิดได้ไกล เราไม่ต้องทำให้เด็กของเราคิดแคบ คิดอะไรสั้น ๆ คิดสั้นหรือคิดแค่งเฉพาะหน้า แต่หากจะถามว่า คิดกว้าง คิดลึกซึ้งหรือคิดไกลนั้นเป็นอย่างไร ก็คงมีผู้ตอบได้ชัดเจนน้อยคนและคำตอบที่ได้ก็มักจะไม่เหมือนกัน ดังนั้นหากครูไม่สามารถตอบได้ว่า ลักษณะของ คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง หรือคิดไกลนั้นเป็นอย่างไร การที่จะให้ครูสอนให้เด็กมีลักษณะดังกล่าว ก็คง เป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะสำคัญด้านการคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดวิเคราะห์ แต่ผลการประเมินยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการคิด ซึ่งจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550 : 81 - 96) ที่รายงานว่าคุณภาพด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ของผู้เรียนอยู่ในคุณภาพมาตรฐานระดับต่ำสุด คือ ร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่รายงานว่า

ผลการประเมินมาตรฐานที่ 4 คือ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจรณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับผลการประเมินมาตรฐานอื่นๆ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). ออนไลน์. 2556) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 48.50 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2557 : 1 - 15) ทั้งนี้จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนดังกล่าวยังไม่บรรลุผลตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

จากผลการประเมินทั้งด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะเห็นได้ว่าคุณภาพผู้เรียนทั้งสองด้านยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่นๆ สาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนยังไม่สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านความสามารถในการคิด และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550 : 81 - 96) รายงานว่า ครูผู้สอนที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีมีเพียงร้อยละ 31.10 เท่านั้น

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลตามต้องการและสอดคล้องกับสังคมยุคปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็นและนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตและสังคมได้ การรู้จักคิดในขั้นต้นจะเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมรรถนะในอนาคต ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนรู้เกิดทักษะการคิดนั้นมีหลากหลาย ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 1) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้เดิมผู้สอนได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้

ด้วยตนเอง ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้แล้วคิดว่าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ผสมกับความรู้นิวเจนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ กล่าวโดยสรุปเป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาคำตอบด้วยตนเองจนค้นพบ ความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริง รู้ลึกซึ้ง ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญ มากน้อยเพียงไร การเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดพร้อมทั้งฝึก ให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ดังงานวิจัยของ กนกอร กวานสุพรรณ (2547 : 102) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียน การสอนตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมี เหตุผลเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพิชญา คำปิ่น (2548 : 90) ได้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเขาวมาลัย ดิชโสภณ (2554 : 120 - 121) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ นั้น เป็นวิธีการหนึ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ กรมวิชาการ (2546 : 24) กล่าวว่านอกจากนั้นวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ยังช่วยเสริมสร้างเยาวชน ทั้งในด้านอารมณ์ สังคม เซาว์ปัญญา และร่างกาย ให้เด็กเกิดความรู้ ความสนุกสนาน ความสนใจ รู้จักคิด รู้จักและเข้าใจตนเอง รวมไปถึงการมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ตามศักยภาพของแต่ละคน ให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักพึ่งพาตนเอง มีทักษะ ในการดำเนินชีวิตมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556 : 5) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีความสามารถในการคิดจะเป็นประโยชน์ อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหา รวมทั้งสามารถเลือกตัดสินใจ ได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผลในยุคข่าวสารเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การปูพื้นฐานการคิดและส่งเสริมการคิดให้แก่เด็กและเยาวชน การได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่ เยาว์วัยจะช่วยพัฒนาการคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลให้สติปัญญาเฉียบแหลม เป็นคนรอบคอบ ตัดสินใจ ได้ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ดี เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้าง ความรู้ เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแสวงหาความรู้ได้

ด้วยตนเอง โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและพัฒนาคุณภาพของประเทศชาติให้ดีขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้กับการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้กับการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่เกิดจากการวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ ส่วนนักเรียนที่ได้รับพัฒนาด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถที่จะพัฒนาให้มีความสามารถในการคิดขั้นสูงขึ้นไป

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 มี 17 ห้องเรียน จำนวน 757 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 96 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ของพรณี ลีกิจวัฒน์นะ (2553 : 167)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้
 - 1.2 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. ตัวแปรตาม แบ่งเป็นดังนี้
 - 2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
 - 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ทำงานวิจัย คือ หน่วยพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม
3. มารยาทไทย
4. วัฒนธรรมที่แตกต่าง
5. ข้อมูล ข่าวสารและเหตุการณ์
6. รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
8. การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

ขอบเขตเวลา

ขอบเขตเวลาของการทำงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ปฐมนิเทศ และทดสอบก่อนเรียน เวลา 1 ชั่วโมง
2. จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงรวม 16 ชั่วโมง
3. ทดสอบหลังเรียน เวลา 1 ชั่วโมง
4. ตรวจสอบผลการทดสอบแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เวลา 1 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยได้เน้นให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ โดยนักเรียนเรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นหรือประสบการณ์ กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม

หรือประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ รูปแบบกระบวนการสร้างความรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นแนะนำ** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดหมายของบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้จากการสร้างของครูผู้สอน

2. **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

3. **ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด** เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

3.1 สร้างความกระฉับและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน

3.2 สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็น จนทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิดหรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

3.3 การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิด คิดอย่างไตร่ตรองลึกซึ้ง และประเมินค่า

3.4 การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินความคิด หรือความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมาย

4. **ขั้นทบทวน** เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** ครูทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ พร้อมทั้งดึงนักเรียนเข้าสู่เนื้อหาใหม่ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2. **ขั้นการจัดการเรียนรู้** ครูดำเนินการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนที่ต้องการ โดยกิจกรรมดังกล่าวเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยครูต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของนักเรียน

3. **ขั้นสรุปและประเมินผล** ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการและสาระที่เรียนร่วมกัน ตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาใหม่อย่างไร บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา ต้องใช้ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบ และหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบนั้นอย่างมีหลักการและมีเหตุผลรอบคอบในการประเมินข้อมูลและความคิดเห็นอย่างมีระบบ มีเป้าหมาย

ที่ชัดเจน ถูกต้องและด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อการตัดสินใจ หรือเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปจากนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นความสามารถในการแยกแยะ หาส่วนประกอบของเนื้อหา ข้อความ เหตุการณ์หรือข่าวได้ว่า สิ่งใดเป็นจริง เป็นเท็จ สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่าง ๆ โดยการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์หลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่ โดยอาศัยหลักการใดหรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนวัดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกิดจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วย พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

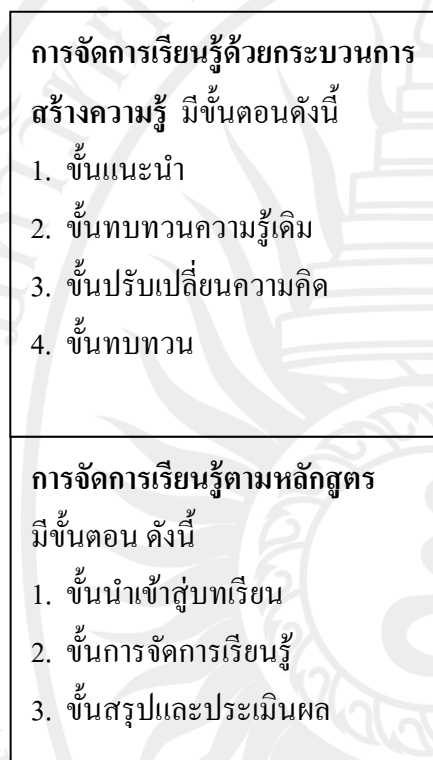
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการศึกษาเพื่อทำการวิจัย ชื่อหน่วย พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเนื้อหา ได้แก่

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม
3. มารยาทไทย
4. วัฒนธรรมที่แตกต่าง
5. ข้อมูล ข่าวสารและเหตุการณ์
6. รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
8. การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

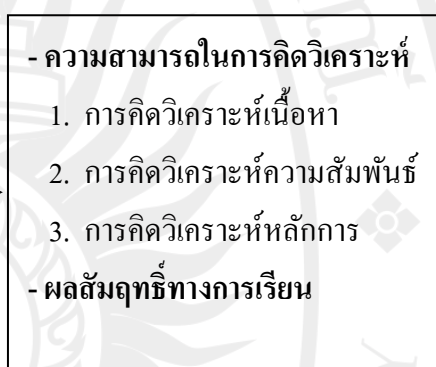
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญ
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญ